

ČRo 6, 2.8.2009

V Diskusi u kulatého stolu se soustředíme na ekonomickou transformaci

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

Vítejte při poslechu nedělního vydání Názorů a argumentů, které je jako obvykle věnováno Diskusi u kulatého stolu. Od mikrofonu vás zdraví šéfredaktor časopisu Listy Václav Žák. Dnes se opět nebudeme věnovat žhavým aktualitám, ale reflexi některých otázek vývoje české společnosti v posledních 20 letech. V tomto druhém pořadu se soustředíme na ekonomickou transformaci. Mottem pořadu je otázka: Existovaly alternativy?

Ve studiu vítám v abecedním pořádku své dnešní hosty. Hlavního ekonoma Raiffeisenbank a přednášejícího na Institutu ekonomických studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy Pavla Mertlíka, dobrý den.

Pavel MERTLÍK, hlavní ekonom Raiffeisenbank, přednášející, Institut ekonomických studií Fakulty sociálních věd UK

Dobrý den.

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

Profesora Michiganské univerzity a institutu CERGE a Národohospodářského ústavu Akademie věd Jana Švejnara.

Jan ŠVEJNAR, profesor, Michiganská univerzita a institut CERGE, Národohospodářský ústav Akademie věd

Dobrý den.

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

A jednatele investičního fondu PCTC Jana Vrba, dobrý den.

Jan VRBA, jednatel investičního fondu PCTC

Dobrý den.

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

Stojí za připomenutí, jaké role naši dnešní hosté zastávali v době bezprostředně po listopadu 1989. Jan Vrba byl náměstkem, posléze ministrem průmyslu České republiky. Jan Švejnara byl sice profesorem v Piitsburghu, ale zapojil se už v prosinci 1989 do diskuse o ekonomické transformaci v Československu. Pavel Mertlík byl v roce 1989 v Ústavu prognózování České republiky. Pozor, neplést s Prognostickým ústavem Akademie věd. Pak v letech 1998 až 2001 byl místopředsedou České vlády, z toho v letech 1999 až 2001 i ministrem financí. Při reflexi ekonomického vývoje v České republice hrozí diskutujícím nařčení, že po bitvě je každý generálem. Proto jsem ale do studia pozval hosty, na něž tyto výtky skutečně neplatí. Profesor Švejnara vystoupil s projektem rámce ekonomické transformace Československa mnohem dříve, než existovala jakákoliv vládní koncepce

přechodu. Jan Vrba byl ministr průmyslu a prosadil, i když v omezení míře, adresnou privatizaci podniků, kde názorným příkladem je privatizace Škody Mladá Boleslav. A ing. Mertlík prosadil privatizaci bank, čímž se neobyčejně zasloužil o snížení systémové korupce a ozdravení bankovního sektoru. Nám ale v tomto pořadu nepůjde primárně o kritiku takzvané české cesty, ale o zasazení vývoje v Československu, posléze České republice do kontextu vývoje světové ekonomiky. A to jednak před rozpadem sovětského impéria, jednak v době bezprostředně následující. Stručně řečeno, po druhé světové válce ve vyspělých zemích začal stát svými politikami masivně vstupovat do oblasti sociálních služeb. Tedy péče o důchody, vzdělání, zdraví. Což předznamenal na konci devatenáctého století německý kancléř Bismarck zavedením sociálního pojištění. A nešlo jenom o sociální služby. Připomeňme, že ve Velké Británii se po válce, tedy druhé světové válce, znárodněovalo. Tyto politiky přinesly zcela nebývalou prosperitu a sociální vzestup pro miliony občanů těchto zemí. Jenže už koncem padesátých let se v odborných kruzích začaly objevovat kritiky plýtvání, ke kterému v sociálních službách nezřídka docházelo. Trvalo moc dlouho, až po naftové krizi v sedmdesátých letech a hospodářských potížích, které ji doprovázely, než tato kritika vedla i k politickým změnám, které jsou v Británii spojeny se jmény Margaret Thatcherové a v USA Ronalda Reagana. Připomeňme, že se jedná o konec sedmdesátých a začátek osmdesátých let. Do centra politické agendy se dostávají neokonzervativní teze o individuální odpovědnosti, roli volného trhu a omezení státních intervencí. Thatcherová také zahajuje program privatizace státem vlastněných podniků. Pro porovnání stojí za to si připomenout, jak privatizace ve Velké Británii vypadala. Kdo se toho chce ujmout z vás, pánové? Profesor Švejnar? Ten k tomu má nejbliž.

Jan ŠVEJNAR, profesor, Michiganská univerzita a institut CERGE, Národohospodářský ústav Akademie věd

Takhle, já řeknu jenom pár, pár slov, dobře, pár slov. No, samozřejmě, bylo to reakce, byla to, byl to úplně nový směr. Šlo o to prosadit více tržní hospodářství založené na soukromém vlastnictví, kde velké podniky by vlastně byly zprivatizovány. Šlo o to, dodat těmto podnikům nové zdroje. Šlo o to, že lidé by se znovu stali a zkusili si to, to znamená být vlastníky, že by se prodávaly akcie jednotlivcům. No, byl to prostě nový krok, krok novým směrem. Ale musíme si připomenout, že to byl krok, který byl v našem, z našeho hlediska velmi částečný. Jednalo se, že jo, o několik firem, ne o celé národní hospodářství. A ty podniky se prodávaly nakonec za cenu, kde většina nových akcionářů vydělala. To znamená ta cena byla nižší než potom následná cena. Takže to bylo zajištěno, že to bude populární krok. No, a vedlo to samozřejmě k tomu, že řada těchto podniků potom mohla investovat a zlepšit se technologicky a vůbec komerčně ve světovém kontextu.

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

A kolika procent hrubého domácího produktu se to asi tak týkalo?

Pavel MERTLÍK, hlavní ekonom Raiffeisenbank, přednášející, Institut ekonomických studií Fakulty sociálních věd UK

No, tak bylo to pod 10 procent, jestli se nepletu. Na straně druhé to nebyly bezvýznamné podniky. V Británii proběhla znárodnovací akce těsně po druhé světové válce, dosti podobná Benešovým znárodnovacím dekretům. Takže výsledkem toho znárodnění byly především velké podniky typu oceláren, dolů a podobně. Část tohoto sektoru byla privatizována v menších částech už dříve. Ale za té Margaret Thatcherové to se především týkalo právě těch jmenovaných dolů, firmy jako British Steel a podobně. A postupně taky různých, řekněme, speciálních strojírenských podniků, letectví a podobně, čili tam šlo o, takříkajíc, strategicky, vojensko strategicky důležité sektory ekonomiky.

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

Já si vzpomínám, že se odůvodnění privatizace britských železnic, tam se tenkrát psalo, že kdyby se ten podnik nezestátnil, tak by příliš vydělával. Což je docela hezké, když se podíváme, jak to posléze dopadlo. No, jenže ve světě probíhala marketizace nejen ve spořádané Británii. Na sklonku osmdesátých let byla laboratoří neokonzervativních postupů Latinská Amerika, především Chile. A právě v rámci diskusí o doporučených postupech pro Mezinárodní měnový fond a Světovou banku v Latinské Americerazil ekonom John Williamson termín Washingtonský konsensus. Co se tím myslelo? Pavel Mertlík.

Pavel MERTLÍK, hlavní ekonom Raiffeisenbank, přednášející, Institut ekonomických studií Fakulty sociálních věd UK

Tak, Washingtonský konsensus je v podstatě sada doporučení Mezinárodního měnového fondu, Světové banky, možná také ministerstva financí Spojených států zemím, které provádí nějaké hospodářské reformy směrem k tržní ekonomice a které zároveň požadují nějaké finanční prostředky od těch mezinárodních institucí, o kterých jsem hovořil. V podstatě ty body toho Washingtonského konsensu byly závazné pro ty země, které podepisovaly nějakou dohodu o stabilizaci ekonomiky, takzvaný Standby Agreement. Čili Mezinárodní měnový fond poskytoval rozsáhlé úvěry na stabilizaci ekonomiky a proti tomu chtěl určité záruky ze strany té příslušné země a ta se musela zavázat k nějakým bodům. A těm typickým bodům, kterých bylo 10 podle Williamsona, tak se říká Washingtonský konsensus od té doby do dnes.

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

Co byly klíčové body? Pan profesor Švejnar.

Jan ŠVEJNAR, profesor, Michiganská univerzita a institut CERGE, Národohospodářský ústav Akademie věd

No, tak ty body byly jednak makroekonomické, jednak mikroekonomické. Takže na úrovni té makro, takové té agregátní úrovně to byla otázka docílení stability, to znamená zastavení vysoké inflace v zemích, kde byla velká inflace. Dosažení určité rozpočtové rovnováhy, to znamená mohou být schodky, ale ne příliš vysoké. S tím, že když by například byla konjunktura, tak stát uspoří. A potom když jde do recese, tak může více vydávat. Takže to bylo v takovém dynamickém horizontu. Byla to otázka funkčnosti bankovního sektoru v té či oné zemi. No, a na mikroúrovni to potom byla doprovodná opatření daňová, která by zajišťovala, že daně jsou podnětné, že jestli nemají příliš velkou zátěž. Dochází tam k otázce restrukturalizace, ozdravení státních podniků, jejich privatizace, do jaké míry prostě se může využít soukromého sektoru. Otevření těchto ekonomik světové konkurenci, takže ceny světové by se přenesly do těchto ekonomik, nebyly by tam distorze, které byly způsobeny například odchýlením, ať už centrálním plánováním, či jinak v té či oné zemi. Čili bylo to víceméně takový ten prvopočátek globalizace v tom, že by se ta světová ekonomika postavila všechna v jeden takový celistvý rámec, otevřela se do co největší míry. A z toho by právě, z těch takových historicky jak Adam Smith nám prostě zpopisoval, jak se bude, bude dělba práce, každý bude dělat to, na co je, k čemu je nejlépe předdisponován. Tak ta dělba práce bude opravdu efektivní a všichni na tom budou lépe. Čili je důležité si uvědomit, že ten kontext, ten takový ten podtón byl, že to povede k vyšší míře blahobytu na celém světě, ano? Proto potom to hodnocení bylo takové jaké bylo. Ale v ten, ten začátek byl a jak Pavel Mertlík správně řekl, byl, už pocházel z těch washingtonských institucí, ale víceméně to byla moudrost nebo znalost, výsledky, které byly získané na základě akademického aplikovaného výzkumu v té či oné zemi, které byly sebrány a dány vlastně do toho koše doporučení. Je důležité si uvědomit, že Světová banka jiné instituce vždy měly nějaké podmínky. A když třeba v padesátých letech, šedesátých letech to byly dominantně inženýrské projekty, ta výstavba silnic, dálnic, přehrad, tak to bylo spíš technické připomínky a k tomu fiskální samozřejmě. Udržet možnost

splácet půjčky a tak dále. V těch sedmdesátých, osmdesátých letech se přenášíme do situace, kdy najednou tyto instituce půjčují a ovlivňují hospodářskou a sociální politiku. Oni půjčují na to, aby státy mohly uskutečnit hospodářskou politiku a kroky v sociální politice. Mohly si na to půjčit. A zase vytvořit systém, který bude efektivnější a přinese větší míru blahobytu. Čili to byla ta očekávání, která byla s tím spojena.

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

No, ale v těch předchozích letech ty postupy Světové banky a Mezinárodního měnového fondu se týkaly spolupráce s vládou, že jo. To znamená oni rozsáhle podporovaly vlády. A jak se zdá, tak korupce při, na kterou narazily a jaksi neúspěchy těch vládních projektů právě proto, že se, že se rozplynuly v korupci, tak vedly k tomu, že se oni obracely posléze k tomu soukromému sektoru a proto ten důraz na tu privatizaci, protože předpokládaly, že ta by jaksi měla být, ta efektivita těch prostředků kontrolovatelnější. Otázka je, jestli se to splnilo. A k tomu se, doufejme, dostaneme. No, já mám určité pochybnosti, protože když se člověk dívá na to, jak ten Washingtonský konsensus vypadá, tak on nebral příliš ohled na rozdíl v institučním uspořádání těch zemí, kterých se týká. A to se mi zdá, že se posléze ukázalo jako jedna z podstatných slabin.

Jan ŠVEJNAR, profesor, Michiganská univerzita a institut CERGE, Národohospodářský ústav Akademie věd

To máte pravdu, že tehdy jako každý samozřejmě chápal, že instituce jsou důležité a tak dále, ale nedával se na ně důraz, protože se předpokládalo, že ty ostatní kroky vlastně potom povedou k přizpůsobení institučnímu a každá země si tak najde ten svůj rámec a de facto i ty instituce budou podobné, protože ten poznatek byl, že ačkoliv Evropa třeba je rozmanitá, nakonec ty instituce ve vyspělých zemích si nebyly tak nepodobné, takže vlastně celý svět si tak nějak najde ten modus operandi, který bude podobný tomu, co mají ty vyspělé země. Ale správně podotýkáte, že se na to dával poměrně malý důraz.

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

To byl docela zajímavý předpoklad, protože já jsem si schválně dělal rešerše, nenašel jsem za posledních 50 let před rokem 90 jedinou vědeckou studii o daňové službě. Nemluvím o struktuře daní, ale mluvím o tom, jak má vypadat úřad, který daně vybírá. Jako takový vědecký článek jsem neviděl. A potom, když se ale spustil v Sovětském svazu, když se tam spustila privatizace a nebyla daňová služba, tak ty výsledky byly skutečně pozoruhodné. No, na konci osmdesátých let se projevuje vliv Gorbačovovy perestrojky a sovětské impérium se začíná rozpadat. Jako první přichází na řadu Polsko a první scénáře přechodu k tržní ekonomice v postkomunistických zemích. Podle Janusze Lewandowskeho, ministra privatizace se o kupónové privatizaci, která měla obejít nedostatek kapitálu ve společnosti, začalo diskutovat mezi poradci Solidarity už v polovině roku 1988, tedy ještě za komunistického režimu. Někteří ekonomové, především profesor Kornay z Maďarska masové metody privatizace odmítali. Tvrdili, že tím nevznikne vlastník, který bude schopen zajistit corporat govern lands, řekněme, kodex správy a řízení společnosti. Ono se to do češtiny obtížně překládá. Zase jiní ekonomové podporovali rozdávání majetku, a to na základě politických argumentů. Aby kvůli masivnímu výprodeji cizího kapitálu nedošlo k odmítnutí reforem obyvatelstvem. Bylo ale vůbec možné koncipovat masovou privatizaci a přitom udržet zmíněnou corporat govern lands, to znamená zajistit vlastnictví, jako reálné efektivní vlastnictví podniků? Pavel Mertlík.

Pavel MERTLÍK, hlavní ekonom Raiffeisenbank, přednášející, Institut ekonomických studií Fakulty sociálních věd UK

No, tak já myslím, že to určitě šlo. Protože existují příklady zemí, které byly v tomhle směru relativně úspěšné. Abychom nechodili daleko, za rámec střední a východní Evropy, tak takovým příkladem

země, která relativně bez velkých otřesů proplula procesem transformace s celkově dobrými výsledky, je malinké Slovinsko. Ale samozřejmě je to velmi obtížné a základní problém je v tom, že ta technická doporučení se vždycky prosazují politickou cestou a ty politické střety mívají jinou racionalitu než je ta přísně ekonomická. Nehledě na to, že roli hrají samozřejmě i omyly a běžná lidská selhání a podobně. Čili myslím si, že možné to je. Je asi málo zemí, kterým se to opravdu dobře podařilo. Což vidíme na různých kontinentech, prostě v různé historické situaci. A v podstatě všechny země, které procházely transformací, tak součástí toho procesu byla celá řada transformačních ztrát. Ale byly různě velké a v jednotlivé zemi mohly být různě velké.

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

Jak se na to dívá Jan Vrba? Mohly ty masové privatizační metody vést k efektivnímu řízení podniků?

Jan VRBA, jednatel investičního fondu PCTC

No, tak já jsem byl kritik těch masových metod. Protože jsem si neuměl představit, že počet akcionářů přesáhne počet zaměstnanců, že z toho může vzejít jaksi solidní řízení. A taky pamatujeme, že první valná hromada Škodovky v Mladé..., Škodovky v Plzni se scházela na zimním stadionu, protože to bylo jediný místo, kam se všichni akcionáři vešli. No, a k čemu to, k čemu pak to ve Škodovce dospělo, to víme. A to, myslím, že na to člověk nemusel mít bůhví jaké zkušenosti, aby si dokázal představit takovýto vývoj.

Jan ŠVEJNAR, profesor, Michiganská univerzita a institut CERGE, Národohospodářský ústav Akademie věd

Já bych ještě jenom k tomu, jestli můžu, dodal ...

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

Profesor Švejnar.

Jan ŠVEJNAR, profesor, Michiganská univerzita a institut CERGE, Národohospodářský ústav Akademie věd

... že zajímavý, zajímavým příkladem bylo například Maďarsko, které nakonec se trošku z nouze ctnost vyprodávalo jeden podnik za druhým. Dokázali to poměrně rychle. Oni do roku 96 vlastně zprivatizovali a dělali tudíž výběrové řízení prakticky na každý podnik. Nejvyššímu schopnému platiteli, čili často cizincům. Oni, to říkám, z nouze ctnost, protože byli velmi zadlužení a potřebovali vlastně příjem do státní pokladny. Ale ukázali, že tady byly alternativy, které se nespolehaly na ty masové privatizační metody a dokázaly v poměrně slušném časovém horizontu zprivatizovat, kdy ve velké části podniků byl identifikovatelný vlastník, který se právě potom jako staral o to, jak si ten podnik vede, či nevede. Jestli můžu ještě k tomu, k těm masovým. Já souhlasím s tím, co tady řekl pan kolega Vrba. My jsme tehdy jako o tom i debatovali, už potom, když jsme tady všichni byli. A já jsem sám v té studii ještě z konce osmdesátého devátého roku navrhoval, aby ten systém měl povětšinou teda v každém podniku většina akcií byla pro strategického partnera, popřípadě penzijní fond nebo na něco takového a aby se velká minoritní část, řekněme 40 procent, dala do té masové privatizace, to znamená, aby se tam udrželo to vlastnictví, které může ten podnik řídit. Ale aby tam byly ty ostatní aspekty, které jste zmínil, kde jednotlivci vlastně budou mít přístup. Já jsem tam viděl totiž taky, ještě je důležité, aby třeba lidé měli přístup ke kapitálu. Čili to je socialismus vlastně, komunismus připravil lidi o majetek a nemohli si půjčovat, neměli ten koaterál, to jištění, proti kterému by jim banky půjčily, aby mohli podnikat. Tak jsem si říkal, je potřeba, aby dostali vlastně do ruky něco, s čím mohou jít do banky a půjčit si peníze a začít podnikat. Takže to bylo, a pak teda druhé byla ta férovost, že by každý něco do toho dal ze začátku. Ale to, co kolega Vrba zdůraznil, je velice důležité.

Prostě tam bylo potřeba zajistit, aby ty podniky byly někým řízeny a kdo tam bude mít dozor a opravdu bude za to zodpovídat. Takže nějaký strategický partner byl potřebný.

Jan VRBA, jednatel investičního fondu PCTC

Oni tehdy v té době říkal, že ...

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

Inženýr Vrba.

Jan VRBA, jednatel investičního fondu PCTC

... říkal, že sestře v nemocnici v Plzni, že jaksí k čemu jí budou akcie Škodovky plzeňský, že pro ni bude daleko lepší větší výplata, než kterou v současné době má. A k tý se dostane jedině přes fungující hospodářství a přes fungující podniky.

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

Pavel Mertlík.

Pavel MERTLÍK, hlavní ekonom Raiffeisenbank, přednášející, Institut ekonomických studií Fakulty sociálních věd UK

Já se ještě vrátím k tomu Slovinsku. Já jsem ho zmínil záměrně proto, že to je příklad země, kde podle mě efektivně, samozřejmě za historicky zvláštní situace, ale každá země má historicky zvláštní situaci, jiné nejsou, prostě byly zkombinovány metody masové privatizace s metodou adresné privatizace konkrétním subjektům. Čili bylo tam splněno to, o čem hovořil pan profesor Švejnár před chvílí, byl tam ten konkrétní vlastník, jako výsledek toho procesu, dominantní vlastník. Nebo jiným způsobem jaksí významně postavený vlastník, a to já bych podtrhl, který měl ekonomický zájem na rozvoji toho podniku. A vedle toho tam bylo poměrně široké vlastnictví drobných akcionářů v tom Slovinsku díky tamní tradici samosprávy to byli především zaměstnanci a manažeři toho podniku. Nicméně důležité je říct ještě to, co jsem řekl teď a zopakuju to. Jde o to, aby tam nebyl jakýkoli dominantní subjekt, ale někdo, kdo nemá zájem pouze na nějakém rychlém zhodnocení těch aktiv, ale skutečně na rozvoji toho podniku, protože v našich podmínkách kupónové privatizace často došlo k tomu, že poměrně rychle se tam zkoncentrovalo vlastnictví, ale přesto ti majoritní vlastníci měli jiné zájmy, třeba ty podniky tunelovali a podobně. Šlo jim o to, aby tu hodnotu realizovali jiným způsobem než byl produktivní rozvoj těch, toho kapitálu a těch dalších prostředků, které existovaly v tom podniku. Čili taky se dostáváme k dalším věcem, a to jsou ty institucionální souvislosti.

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

Tahle otázka je přesně tohle. Bylo to vůbec možné? Měli, i kdyby ten vlastník kupónově zprivatizoval podnik, který byl, pobavíme se o tom za chvíli, řekněme, 10 let za západní korporencí, on potřeboval investovat, úvěry byly vysoký, měl on šanci poptivě rozvíjet podnik za těch podmínek jak vypadala reálná ekonomická situace v těch letech?

Jan VRBA, jednatel investičního fondu PCTC

Prakticky, prakticky nemohl. A bez výjimky se to týká velkých podniků. Protože jak už jste tady zmínil, jaksí když jsme v té době porovnávali úroveň našich podniků se zahraniční konkurencí, tak ten rozdíl byl 10, 15 i více let. V té době podniky přišly o trhy v Sovětském svazu. Přišly o trhy v bývalé NDR. Navíc podniky byly zadlužené, podkapitalizované. Úroveň managementu odpovídala systému,

ve kterém ti manažeři vyrůstali. Čili ty podniky potřebovaly někoho, kdo přinese know how, kdo přinese trhy, kdo přinese kapitál a kdo přinese i to manažerské know how. A to nebyli, to nebyli kupónoví privatizátoři, to nebyly kupónové fondy.

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

No, právě. Mně prostě připadá, že když se tohleto, ten rozbor takhle jednoduše řekne, tak že se ukáže, že ono to vlastně žádné řešení nemohlo mít. Jako tam nejde o to, že by, a teď se může člověk ptát, jako jak je možné, že se ta cesta zvolila. Ale uvidíme, uvidíme dál, že jo. Čili vy jste se tím zabývali na ministerstvu průmyslu ještě před tím než, než došlo k listopadu 89, jako tou analýzou podniků. Jak dlouho ta práce trvala?

Jan VRBA, jednatel investičního fondu PCTC

My jsme to dělali nějaký 2, 3 roky a bylo to jaksi v rámci perestrojky, lépe řečeno, v rámci přípravy na perestrojku. Takže prakticky, prakticky k žádné nedošlo. Ale pracoval na tom permanentně docela tým zdatných lidí a shromáždili jsme spoustu zajímavých informací o zahraniční konkurenci, čili ke každému významnému podniku u nás jsme přiřadili světovou špičku v tom oboru a světový průměr. A s těmito podniky jsme nějakých 120, možná 180 významných podniků jsme porovnávali, porovnali.

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

Jo. A ty podniky, čemu říkáte významný podnik? Kolik to představovalo z hlediska HDP?

Jan VRBA, jednatel investičního fondu PCTC

No, to bylo určitě nějakých 70, 80 procent. Protože to byly všechno podniky jaksi finální výroby.

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

To znamená ta adresná privatizace se jaksi ve výhledu týkala několika desítek podniků?

Jan VRBA, jednatel investičního fondu PCTC

Ta adresná privatizace se týkala řádově 30, 40, 50 podniků. My jsme vycházeli z toho, že ty subdodavatelské podniky jaksi ten pořádek u nich a ty světový standardy si vynutí ten finalista. Jo, čili jestliže jsme dobře zprivatizovali Škodovku v Mladé Boleslavi, tak ta Škodovka si vynutila, aby ten, to subdodavatelské zázemí bylo na odpovídající úrovni. A tam, kde se jim to nedařilo, tam sama iniciovala vstup zahraničních partnerů do těchto českých podniků.

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

Takže když byste měl zrekapitulovat, jak vypadala ta vaše strategie, kterou jste doporučovali?

Jan VRBA, jednatel investičního fondu PCTC

Ta strategie byla, jako tu páteř tý český ekonomiky zprivatizovat jaksi strategickými, strategickými partnery. Jinými slovy velkými jmény v oboru. Vycházeli jsme z toho, že tady dojde k takovému tomu efektu dovnitř ekonomiky právě přes to subdodavatelské zázemí. Čili my jsme tehdy měli řádově nějakých 30, 38 vytipovaných podniků, pro který jsme začali jaksi systematicky, jaksi vybírat, vybírat jaksi silná jména.

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

Jak se na to dívaly mezinárodní instituce? Jako oni tomu nebyly zřejmě nějak příliš nakloněny jako těm, těm jaksi národně specifickým cestám a prodeji podniků. Protože třeba v Rusku je známo, že Geoffrey Sachs, harvardský ekonom, který spolupracoval s těmi institucemi, výsledně nedoporučil adresnou privatizaci pro Rusko.

Jan VRBA, jednatel investičního fondu PCTC

Ano, tak tam byla otázka, která vždycky byla v širším kontextu, že si lidé říkali, jak najít tu nejlepší cestu, ale také zajistit, že z té cesty ta země nesejde, jo, že se například nevrátí komunismus a tak dále. Takže tam často byla otázka časování, nezvratnosti a tak dále. Takže vlastně ty masové privatizační koncepty často měly i ten politický aspekt, že byly, aspoň se zdály být rychlé, a nezvratné. Takže z toho důvodu jako byly někdy ty argumenty pro ně. Na druhé straně trochu ty mezinárodní instituce vlastně hledaly způsob. Oni studovaly to, co se dělo jinde. Nikde vlastně nebyl recept, jak privatizovat celou ekonomiku, jak jsme se bavili na začátku, vždycky to byly částečné vlastně privatizační plány a výsledky. Takže oni byly otevřeny různým názorům a ty názory se opravdu různily jak uvnitř těch institucí, tak navenek. A nakonec vlastně oni podporovaly všechny země. A jak jsem říkal, byly různorodé. Od toho Slovinska a Maďarska až po Českou republiku, Polsko a Rusko. A jak vidíte, byly tam velice rozličné, rozličné případy. Já bych řekl, potom tam bylo samozřejmě hodnocení, ale to už bylo tak prostě po těch 5, 10, 15 letech. S takovým odstupem. Ale v té době se hledaly cesty a braly se v úvahu ty národní specifická, specifické aspekty.

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

No, ale když jsme si řekli, že ty masové privatizace vlastně nepřinášely kapitál, vlastně neexistoval rozumný přístup k úvěrům a bylo třeba udělat to přetočení ekonomiky z východu na západ, jaksi stručně řečeno, a vypadá to, jako že to byla úloha, která skutečně neměla, neměla reálný řešení. Tak proč jako předtím někdo nevaroval? Economist, Economist chválil kupónovou privatizaci velmi vehementně. A přitom když přijel profesor Mertoridge Müller jako specialista na kapitálové trhy do Prahy, seznámil se s kupónovou privatizací, tak prohlásil, že bez zákona o střetu zájmů a bez fungující burzy to prostě nemůže ...

Jan VRBA, jednatel investičního fondu PCTC

To bude strašně těžké.

Jan ŠVEJNAR, profesor, Michiganská univerzita a institut CERGE, Národohospodářský ústav Akademie věd

Ano. Já myslím, že tam byly ještě dva aspekty. Jeden byl, že vlastně ty světové instituce dostaly za úkol zprivatizovat desítky zemí. Jo. A teď si říkaly, no, jak to uděláme, kdybychom měly najít tolik strategických partnerů, tak nám to bude trvat strašně dlouho. Jo, takže v jejich zadání nebylo 20 let prostě projekt, ale dodat výsledky, že jo, poměrně rychle. Takže to byl jeden aspekt. No, a druhý aspekt byl, že se spočítalo, že vlastně tohle, ta masová privatizace, nebo jakákoliv privatizace nakonec bude jenom prvním krokem. A že potom třeba přijdou i jiní vlastníci. Takže tak jako každý vlastník může najít nového vlastníka a prodat mu polovinu akcií a tím získat nový kapitál, tak byla otázka, má to dělat stát? Který byl tehdy zdiskreditovaný z komunistického režimu. Anebo to už mají dělat prostě noví vlastníci, i třeba ti masoví, kteří to prodají jako ta sestra prostě z té nemocnice v Plzni, která prostě svoje akcie prodá a skoupí je nějaký chytrý podnikatel, který potom ten podnik bude řídit, kontrolovat a vést ho k rozvoji. Tohle všechno se diskutovalo. A člověk si dokáže představit, že ano, v jednom kroku to bude těžké, ale 2, 3 kroky a stejně to budu 2, 3 kroky, protože i ten stát by nebyl schopen najít tolik strategických partnerů najednou, když to hledá ještě dalších 26 států najednou.

Nemluvě ani o rozvojových zemích, které také privatizovaly tehdy, že jo, masivně. Takže to nebylo jednoduché, když si vezmete, že jsme byli jeden malý stát ve velkém moři stejně privatizujících zemí.

Pavel MERTLÍK, hlavní ekonom Raiffeisenbank, přednášející, Institut ekonomických studií Fakulty sociálních věd UK

Jestli mohu, já mám ...

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

Pavel Mertlík.

Pavel MERTLÍK, hlavní ekonom Raiffeisenbank, přednášející, Institut ekonomických studií Fakulty sociálních věd UK

... já mám pocit, že my tady trošičku teď vytrháváme Českou republiku jakoby z kontextu globálního vývoje. Protože tak, jak řekl teď pan profesor Švejnár, privatizace paralelně probíhala v různých zemích světa. A v tomto kontextu Česká republika měla do značné míry jakoby mimořádné prioritní postavení, protože jsme byli stará průmyslová země s vyspělými technologiemi. Pravda, zaostalá díky komunistickému režimu. Ale prostě ten průmyslový základ a to know how tady do značné míry bylo. Čili tady byl předpoklad, že po mnohých našich firmách sáhnou jakoby prominentní zahraniční investoři typu Volkswagen - Škoda Mladá Boleslav, když už ten příklad nejvýznamnější tady padl. A to se v realitě také stalo dříve nebo později. V řadě případů i jako v následných krocích té kupónové privatizace se nakonec po mnoha ztrátách pro stát, ale to je jiná věc, dostal k tomu majetku průmyslovému renomovaný strategický investor. Když se podíváme jenom trošku kousek od nás jihovýchodním směrem, nebo východním směrem, tak tam vůbec taková naděje nebyla. A ta privatizace musela proběhnout také. Čili jakoby ta privatizace vlastními vnitřními prostředky, to byl základní model těch Washingtonských institucí. Já, je asi paradoxní, abych vystupoval jako obhájce Washingtonského konsensu zrovna já, nicméně ten model, který byl ideově za tím Washingtonským konsensem byl ten, že po provedení takové nějaké hlubinné devalvace, která přinese té zemi konkurenceschopný devizový kurz, konkurenceschopný ve smyslu cenové konkurenceschopnosti těch výrobků a posléze obnovení růstu díky exportu na zahraniční trhy, tak ta privatizace bude možná v podmínkách té rychle rostoucí domácí ekonomiky domácími prostředky bez příchodu zahraničního kapitálu, který možná sem tam v jednotlivé zemi si vyzobe ty pověstné třešničky na dortu. My jsme byli v situaci, kdy tady byly desítky podniků zralých pro privatizaci do rukou silných strategických partnerů tak, jak o tom říkal pan ministr Vrba. Ale podíváme-li se na mnoho zemí světa včetně našich některých vzdálenějších evropských sousedů, Bulharsko třeba je hezký příklad, tam nic takového prostě k privatizaci nebylo.

Jan VRBA, jednatel investičního fondu PCTC

Já bych ještě jednu věc ...

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

Inženýr Vrba.

Jan VRBA, jednatel investičního fondu PCTC

... připomněl, a to je to, že před tou revolucí my jsme byli významným vývozcem do tehdejšího Sovětského svazu. Čili to byl potencionální trh pro každého strategického partnera. Takže to nešlo jenom o získání trhu v Čechách a na Slovensku, což jaksí významný nebylo, ale významný byl ten trh

v Sovětském svazu a v dalších zemích RVHP, protože v rámci tohoto seskupení jsme byli největšími vývozci. Čili nebylo to tak, že jsme nebyli atraktivní pro strategický partnery. Naopak.

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

Ale to je přesně to, kam jsem chtěl tu debatu dovést. Protože právě jak to vylíčil zcela přesně pan ministr Mertlík, budu říkat ministr, tak ten univerzální scénář Mezinárodního měnového fondu nebylo třeba aplikovat v případě České republiky, protože vstup zahraničních investorů, o kterých mluvil pan ministr Vrba, tak to nebyly přece jenom Continental do Barumu, to nebyla jenom Škodovka. Ale myslím si, že byste měl vyložit, co bylo v jednání. Jako co, jak vypadal zájem zahraničních koncernů o další české podniky?

Jan VRBA, jednatel investičního fondu PCTC

Co bylo v té ... Je tam pak ještě potřeba říct, že my jsme na to měli, my jsme na to měli dva roky. A to už je zase jiná otázka. Ale v té době prakticky už jednou nohou tehdy v Československu byl Mercedes, který měl zájem o Tatrovku, byl Volvo - Renault, který měli zájem o Avii a Liaz. Byl Siemens, kde už byly řada jaksi privatizačních dokumentů podepsána. Ten měl zájem, ten měl zájem o plzeňskou Škodovku, ne jako o celek, ale o tu část dopravní, tý dopravní divize a energetické divize. Francouzský Framaton chtěl vstoupit do jaderné energetiky. A, a byl tam General Electric, který měl rovněž zájem o část Škodovky a díval se v té době i na První Brno.

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

No, takže když to zrekapitulujeme, tak česká tradice průmyslová plus poloha, bych řekl, plus možnosti, možnosti využít konexí na ruský trh, byly 3 charakteristiky, které odlišovaly Československo z té plejády desítek transformujících zemí, že jo.

Jan VRBA, jednatel investičního fondu PCTC

A tady bych chtěl ještě jaksi zdůraznit tu řemeslnou zdatnost, která jaksi doslova oslňovala ty zahraniční partnery, kteří nebyli seznámeni s tou úrovní, která je u nás.

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

No, dalším, dalším disku..., nebo dalšími diskutujícími v té době byli profesori Púčik a Zelený, kteří doporučovali jako jednu, jako univerzální metodu zaměstnanecké akcie. Jak se na to díváte dnes s odstupem, po letech. Jaksi bylo rozumné použít zaměstnanecké akcie, kdy by ti akcionáři velmi pravděpodobně asi nesouhlasili s masivním propouštěním a restrukturalizací těch podniků jako univerzální metodu pro privatizaci?

Jan ŠVEJNAR, profesor, Michiganská univerzita a institut CERGE, Národohospodářský ústav Akademie věd

Víte, já jsem to studoval do velké míry v jiných kontextech, ať už to byla bývalá Jugoslávie, nebo ty Ezopy ve Spojených státech a tak dále. Já si myslím, že rozumná míra vlastnictví není špatná. V tom smyslu, že motivuje a je tam zájem o to, jak si podnik vede a tak dále. A ukazuje se, že prostě když je iniciativa ze strany zaměstnanců, tak zlepšování, pokrok prostě na té úrovni opravdu pracovní může být velice podstatný. Takže v tom smyslu tyhle aspekty jako fungují dobře. Když se to přežene, tak to může mít negativní efekt v tom smyslu, že tam pak není přístup jiných vlastníků do kapitálu. Že to může mít negativní efekt na ty samotné zaměstnance v tom smyslu, že závisí na jednom podniku nejen svou prací, to znamená, že tam mají zaměstnání, ale že vlastně tam mají i své úspory. Jo, a nejsou dostatečně diverzifikováni vůči riziku, když ten jeden podnik prostě krachuje, tak ztrácí

všechno. To jsme viděli v jiných zemích. Takže já myslím, že to je otázka opravdu rozvážnosti a říkám, do určité míry to není špatné, motivuje to, může to i dát další kapitál podnikům. Protože jestliže ti zaměstnanci spoří a ukládají tam nějak část svých úspor, takže tam bych to nehodnotil jako nějak negativně. Ale musí se to dělat prostě s rozumem.

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

Vy jste měl přednášku, nebo schůzku s federální vládou na začátku února 1990. A v ní jste doporučoval poměrný jakoby mix privatizační. Můžete to vyložit, jak ten váš koncept vypadal?

Jan ŠVEJNAR, profesor, Michiganská univerzita a institut CERGE, Národohospodářský ústav Akademie věd

No, tak já jsem, už jsem se trochu o tom zmínil. Já jsem tehdy navrhoval, aby se nechala většina, řekněme 50, přes 50 procent prostě akcií, to znamená kontrolní většina akcií, ať už strategickému partnerovi ze zahraničí, nebo domácím, například penzijní fondy, pakliže by se vytvořily. A viděli jsme, nebo tušil jsem tehdy, že bude potřeba peníze na to, aby se zajistily peníze, že jo. Penzijní reformu, víme o ní dlouhou dobu. A penzijní fondy ve světě hrají často velice jako razantní formu vlastnickou, kdy opravdu kontrolují management a ...

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

Instituční investoři.

Jan ŠVEJNAR, profesor, Michiganská univerzita a institut CERGE, Národohospodářský ústav Akademie věd

Instituční investoři. Přesně. Takže to byl ten hlavní pilíř. No, a potom tam byl jako doprovodné opatření prostě mít něco pro obyvatelstvo v tom smyslu, aby to bylo férový začátek tržního hospodářství, aby tam byly určité fondy pro lidi, kteří chtěli podnikat. No, a potom jsem zmiňoval, že by tam mohlo být do určité míry právě i něco pro zaměstnance. Tam zas byla otázka v tom smyslu, aby to bylo férové. Protože lidé, kteří samozřejmě pracují v podnicích, které byly velice perspektivní, by získávali akcie, které jsou hodnotné a učitelé nejsou na místech, která zrovna mají akcie, které jsou velice hodnotné. Takže z toho důvodu zase bylo potřeba trochu se s tím vypořádat. Ale nic, co by se nedalo v rámci rozumného přístupu vyřešit.

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

Jo. No, upřímně řečeno, jak by to vypadalo s likviditou těch penzijních fondů? Kdyby oni byly, to mně vždycky vrtalo hlavou, jako. A jestli by to nebylo obrovské riziko, když se podíváme, co se stalo v Chile, co se stalo po té první fázi reformem, myslím, došlo k naprostému kolapsu nehlídaného kapitálového trhu. Jako co hrozilo nám jaksi z hlediska struktury a schopnosti pohybu na kapitálovém trhu?

Jan ŠVEJNAR, profesor, Michiganská univerzita a institut CERGE, Národohospodářský ústav Akademie věd

Jasně. Ale tak tam já jsem zase na, první věc, kterou jsem zdůrazňoval jak na počátku, tak na konci té studie, i když jsem navrhoval to fázování, bylo vytvoření pevného právního rámce, dobrého systému, který by přebíral například už i z Evropské unie, která se zrovna vytvářela, ten právní rámec. A to jsem zdůrazňoval jako úplně první věc. Dokonce jsem říkal, vůbec nebořte centrální plánování, než si vytvoříte pevný právní rámec. A pak teprve začít ten přechod. Protože to máte úplně pravdu, s tím všechno stálo nebo padalo.

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

No jo, ale jak je po 20 letech tedy, nějak se nám ten pevný právní rámec vytvořit moc nepodařilo. Já se domnívám, že to je skoro ... No, můžeme se o tom pobavit, že jo. Tak, prostě kupónová privatizace nakonec se stala jednou z dominantních metod privatizačních. Ale nebylo to tak, že tím, že jsme měli všechny akcie nematerializované, že to byly položky v počítači, neexistovala tady šance mít nejprůhlednější kapitálový trh na světě? Kdyby se řeklo, že ty všechny transakce, které Středisko cenných papírů dělá, jsou neanonymní a jsou veřejně publikovatelné?

Pavel MERTLÍK, hlavní ekonom Raiffeisenbank, přednášející, Institut ekonomických studií Fakulty sociálních věd UK

To asi nikdo v té době nechtěl. A já myslím, že nechce ani dneska. Koneckonců v některých jazycích se akciová společnost, francouzsky třeba, říká Societte anonym, anonymní společnost. A právě ta anonymnost je podstatným znakem a předností v tom smyslu, že umožňuje akumulovat kapitál, který by třeba tam bez té anonymity nešel a podobně. Čili to je spor, který probíhá celosvětově. Zda vlastnictví má být veřejné, kdy, za jakých podmínek, do jaké míry. A jaksi to vytvoření toho velkého oka, velkého bratra, který ví o všech vlastnických podílech včetně úplně maličkých jednotlivců, to si myslím, že je velice sporná věc. Ale základní problém, který tam byl a je podle mne, je dvojí. Za prvé, a jenom zopakuji to, co už tady bylo řečeno. Jakýkoli kapitálový trh nemůže fungovat dobře bez zasazení do dobrého právního rámce, včetně regulace a dohledu nad tím kapitálovým trhem. To je zkušenost, kterou udělaly i země jako Spojené státy, které v devatenáctém století měly dobrý právní rámec, ale neměly tu regulaci a skončilo to finančními skandály a podobně. Prostě svět se poučil a tyhle věci aplikuje. A Česká republika patřila mezi ty průkopníky toho, že se to může zkusit bez té regulace. A do jisté míry tím trpíme do dnes, byť v oblasti toho kapitálového trhu už nikoli, ale v jiných částech ekonomiky ano. To je první věc. A druhá věc je, ta naše jaksi, ten rys té politiky všechno dělat uniformním způsobem. Já jsem byl vždycky kritikem kupónové privatizace. Stačí si přečíst mé články z devadesátých let. Ale to neznamená, že ten koncept nebyl použitelný. Problém byl to, co k čemu u nás doopravdy došlo, a to byl ten princip 100 procent na kupóny. Prostě všechno na kupóny a pro rozhodující část podniků v národním hospodářství. Pak vznikl problém absence odpovídajících vlastníků, kteří by dodali tu odpovídající tedy Corporat Governments, ten správný způsob ovládnání podniků. A také kapitál. Pokud by se kupónová privatizace použila jako doplňková metoda spolu s jinými formami, včetně přivedení konkrétních strategických investorů včetně kombinace třeba se zaměstnaneckými akciemi a podobně, s malou privatizací, jinými metodami, tak to mohlo fungovat. Problém byl v tom, že z konceptu, který možná takhle vznikl nějak na začátku, začátkem roku 90, kdy se o kupónové privatizaci začalo mluvit. Ale tehdy o skutečně jako o doplňku jiných forem privatizace, tak se posléze stala dominantní privatizační metoda. A v tom je problém. Navíc v neregulovaném prostředí.

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

Ano.

Jan ŠVEJNAR, profesor, Michiganská univerzita a institut CERGE, Národohospodářský ústav Akademie věd

Já bych ještě k tomu dodal, že v té době, kdo přišel, dostal licenci.

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

Já vám dám hned slovo, se zeptám. Protože za prvý si vzpomínám, že člověk, který měl na starosti dohled nad kapitálovým trhem proslul výrokem, že jeho úkolem je vytvořit nové Rothschildy. Což je specifický přístup k vytváření kontrol kapitálového trhu. Ale souhlasí pan ministr Vrba s panem

ministrem Mertlíkem, že při tom mixu by ty zahraniční investoři měli o ty podniky stále zájem? Nechtěli oni mít jako ...

Jan VRBA, jednatel investičního fondu PCTC

Oni samozřejmě chtěli mít kontrolní balík, jo. Čili já si myslím, že ne, ne teda u všech, ale že u části podniků by se ten přece ten zbytek se mohl tímhle tím způsobem privatizovat. Samozřejmě u těch, u těch velkých strategických, tam bych viděl problém v tom, my tam dáváme, my tam dáváme do toho peníze, my tam do toho dáváme know how, my tam dáváme všechno to, co je potřeba. A vedle a zhodnocujeme akcie a zhodnocujeme akcie i těm, kteří tam ani nepoložili lino. Jo, tak v tom bych viděl problém. Ale zase, jak už tady, jak už tady bylo řečeno, to je případ od případu. Čili případ od případu se to dá použít a tam, kde by to vadilo, tam by se to prostě nepoužilo. Čili nejhorší je prostě šablona, se kterou jít na všechno.

Pavel MERTLÍK, hlavní ekonom Raiffeisenbank, přednášející, Institut ekonomických studií Fakulty sociálních věd UK

Tak, já bych dodal jednu věc. Potřetí se zmíním, slavný podnik Škoda Mladá Boleslav. Málokdo si dnes asi už pamatuje, že do privatizace Škody Mladá Boleslav došlo v dobách vlády, v které jsem měl tu čest být, tuším v roce 2000 nebo tak, kdy stát prodal zbytek svých akcií Volkswagenu. Do té doby měl poměrně vysoký akciový podíl. Čili i v tomhle případě velkého strategického prodeje významnému globálnímu strategickému partnerovi to bylo tak, že stát si ponechal v podstatě kontrolní balík minoritáře, silného minoritáře, ne kontrolní balík, ale balík silného minoritáře na dlouhou dobu podle určitých smluv. A ten partner to akceptoval. Čili skutečně jde o jednání s partnerem a dohodnutí podmínek včetně toho, že třeba chci mít určité záruky, a tak akceptuji to, že cena bude nižší. Ale ty záruky tam budou.

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

Pan ministr Vrba.

Jan VRBA, jednatel investičního fondu PCTC

Ale přeci jenom k tý, k tý Škodovce bych chtěl, bych chtěl upřesnit to, že ten Volkswagen tam nastupoval jako minoritář, ale od první chvíle, od první chvíle jaksi kontroloval společnost. A tím jak, tím jak investoval, tak se dostal na ten, na tu supermajoritu. Čili to byla, to byla taky páka na to, aby on do té fabriky investoval.

Jan ŠVEJNAR, profesor, Michiganská univerzita a institut CERGE, Národohospodářský ústav Akademie věd

Ano. Já bych jenom řekl, že všeobecně ...

Jan VRBA, jednatel investičního fondu PCTC

A vlastně tím, tím prodejem, tím prodejem toho, toho minoritního podílu státu vlastně stát získal, získal peníze na to, aby nejenom pokryl, ale ještě vykázal přínosy pro státní pokladnu, protože v době, kdy se ta, kdy se ta Škodovka prodávala, tak tam bylo víc než 6 miliard dluhů. A tomu Volkswagenu se to prodalo čistý a ten dluh byl na tý části, kterému jsme říkali stará, stará Škodovka.

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

No, my už bohužel, náš čas končí.

Jan VRBA, jednatel investičního fondu PCTC

Čili to byla už konstrukce.

Václav ŽÁK, moderátor, šéfredaktor časopisu Listy

Máme tady minutu. Docela by mě zajímalo rozvést tezi o tom, jak vypadá průhlednost kapitálových trhů v USA a jak se mění názor na průhlednost kapitálových trhů a bankovního sektoru teďka v rámci současné krize. Já bych na tu anonymitu moc nesázel. Ale byl, závěrem můžeme říct, aspoň moje teze je, že u nás zvítězily politické ohledy, protože adresná privatizace znamená za prvé odpovědnost vlády, za druhé znamená vstup zahraničního kapitálu, což obojí bylo vysoce politicky nepopulární. Česká vláda si od tisku sklídila tak zdrcující kritiku za tu nejlepší privatizaci Škody Mladé Boleslav, jakou si nesklídila žádná krachující kupónová privatizace. Takže s tím bych se rozloučil se svými dnešními hosty. S panem ministrem Vrbou, s panem ministrem Mertlíkem a profesorem Švejnarem. Děkuji techničce Zuzce Vlčkové a režisérce Daně Pohnánové. Děkuju a na shledanou.